

NME- leerroute Natuurlijk water in de Kwebben

Het verhaal van de NME- leerroute.

Kinderen genieten van de natuur in de eigen omgeving

De NME- leerroutes zijn ontwikkeld om de kinderen van de basisscholen kennis te laten maken met de natuur in de eigen omgeving. Zij kunnen genieten van de jaargetijden, van de rust in de natuur, ze leren de planten en dieren kennen, ze weten wat er beweegt, zingt, wat er eet en wat gegeten wordt. Zij kunnen met alle zingtuigen de Vughtse natuur ontdekken en beleven en doen op een speelse wijze eerstehands- ervaring op in de natuur. De NME- leerroutes zijn ontwikkeld in het prjoect 'wandelen, waarnemen, weten en waarderen'. Een NME- project voor alle basisscholen in de gemeente Vught.

De NME- leerroute is een praktische manier om met de klas de natuur in te trekken en is lesvervangend. Om de leerroutes op een speelse manier aan te pakken die goed aansluit bij de leerbehoefte van de kinderen, zijn ze opgebouwd uit de volgende onderdelen:

- het verhaal van het gebied.
- 6 opdrachtenkaarten met een toelichting bij bijzondere plekken.
- 6 gekleurde palen op de route voor de opdrachten.
- plattegrond van de route.
- rugzak met spullen om de opdrachten uit te kunnen voeren.

Elke NME- leerroute heeft een boekje voor docenten en voor de leerlingen een werkblad. De rugzakjes staan klaar bij de Stichting Leijestroom.

Er zijn 8 NME- leerroutes ontwikkeld, dit zijn:

- NME- leerroute Duurzame ontwikkeling op Bleijendijk, groep 8.
- NME- leerroute Sporen en reliëf op Haanwijk, groep 7.
- NME- leerroute Vogels in de Gement, groep 6
- NME- leerroute Bomen in het Reeburgpark, groep 5.
- NME- leerroute Struinen op de Vughtse heide, groep 4.
- NME- leerroute Bossen van Sparrendaal, groep 3.
- NME- leerroute Natuurlijk water in de Kwebben, groep 2.
- NME- leerroute Kabouters van de IJzeren man, groep 1.
- NME- leerroute Natuurlijk watersysteem van Vught doormiddel van een tentoonstelling Rioned elke 3 jaar gepresenteerd in de gemeente Vught.

'Wandelen, Waarnemen, Weten en Waarderen'.

De NME- leerroutes biedt basisscholen in Vught de mogelijkheid

om natuur- en milieueducatie vorm te geven en met de kinderen de natuur in te trekken. De kinderen kunnen zo natuurkennis en -ervaring opdoen in de eigen omgeving. Natuur- en milieueducatie vormt een essentieel onderdeel van de algemene vorming van mensen. Het is hét middel om mensen hun eigen leefomgeving te laten begrijpen. Om mensen trots te laten zijn op de natuur, om mensen respect bij te brengen voor de natuur en om mensen het belang van het behoud van de natuurlijke omgeving in te laten zien. Alterra, een landelijke natuurorganisatie heeft in onderzoek aangetoond dat het opdoen van 'eerste handservaring' op jonge leeftijd, het ervaren van de natuur in eigen hand, de kans vergroot dat mensen op latere leeftijd met meer respect omgaan met natuur, milieu en landschap.

Structurele inbedding van NME

Alle scholen in Vught werken samen aan NME. Het directeurenoverleg Vught heeft een externe projectleider aangesteld. Samen met de NME- coördinatoren werden de NME leerroutes ontwikkeld. Het NME- netwerk Vught heeft actief geparticipeerd, zowel vrijwilligers als professionele natuurorganisaties. Door samen de schouders er onder te zetten kregen de NME- leerroutes vorm en inhoud. De gemeente Vught bood zowel inhoudelijke als praktische ondersteuning.

3

De NME- leerroute Natuurlijk water in de Kwebben.

De Kwebben is een uniek stukje natuur in de bebouwde kom van Vught omdat hier kwel (grondwater) aan de oppervlakte komt. Hierdoor komen hier zeldzame planten en dieren voor.

Op onderzoek uit!

Het verhaal van de Kwebben

Verhaal voor de docenten

De kwebben is een groen gebiedje in de bebouwde kom in de wijk de Baarzen. Het gebied is omgeven door woonwijken en een industrieterrein en heel bijzonder omdat er kwel naar boven komt. Kwel is grondwater dat aan de oppervlakte komt. Doordat het zeer zuiver water is komen er in de buurt van kwel veelal zeldzame planten en diersoorten voor. Kwelindicatoren zijn planten onder andere waterdriblad, waterviolier en wateraardbei.

Oorspronkelijk was 'de Baarzen', een bijzonder vochtig weidegebied. De wijk 'de Baarzen' is vernoemd naar de Baarzensloot, waarvan de naam verwijst naar de 'Beerze', wat kleine waterloop betekent. De naam 'Kwebben', duidt op poelen die verspreid over het gebied lagen. Landschapselementen zoals slootjes en door elzensingels begrensde hooilandjes, zijn nog steeds aanwezig.

Een groot deel van het gebied is in de loop der jaren opgehoogd met zand uit de omgeving. Voor de afvoer van water werden er in het gebied 'De Baarzen', veel vijvers aangelegd die dienen als opvangbekkens voor overtollig water. Een klein deel dat, door de moerassige samenstelling onbebouwd bleef, werd in de 70-er jaren ingericht als heempark, nu natuurpark 'de Kwebben', genoemd. Het natuurpark is beschermd gebied dat op oorspronkelijke wijze is ingericht. Door de werkgroep 'De Kwebben' en de Jeugd natuurwacht is dit verder ontwikkeld en wordt het jaarlijks onderhouden.

In het gebied de Kwebben zijn allerlei elementen die te maken hebben met het natuurlijk watersysteem en de kringloop van het water. De kringloop van het water staat hier centraal. In eenvoudige woorden uit te leggen als: De wolken brengen regen naar ons toe, vooral donkere wolken laten waterdruppels vallen als ze te zwaar zijn. De druppels water vallen op de grond, het regent. Het regenwater valt op de huizen, in de tuinen, op de straat en in de Kwebben. De regen zakt in de bodem. Dan wordt het grondwater. De regen gaat naar de sloot. De sloot staat in verbinding met de rivier. De rivier brengt het water naar de zee.

Door de warmte van de zon verandert het water in waterdamp. Die waterdamp vormt wolken. De wolken worden door de wind naar het land geblazen. Hoog in de lucht koelen de wolken af en wordt de waterdamp weer een waterdruppel en dan gaat het regenen.

Er zijn bijzondere plekken in het gebied de Kwebben en waarwaterdiertjes leven. Zij komen juist hier voor omdat het water hier zo zuiver is. Waterdiertjes die we hier kunnen vinden zijn het bootsmannetje, libellenlarven en allerlei kleine waterkevertjes, maar ook de grote gele watertor met zijn enorme kaken. Terwijl op het water het schrijvertje zijn rondjes draait en het schaatsenrijdertje ook te zien is. Zij zijn zo licht dat ze op het wateroppervlakte kunnen lopen.

Aan de waterrand zijn gevarieerde waterminnende planten te ontdekken zoals waternavel en wolfspoot. Alleen de namen al spreken tot de verbeelding. Riet is een bijzondere plant die van natte voeten houdt, net als de els en de wilg.

Vogels zijn altijd volop aanwezig zoals de kauw en de spreeuw maar ook kleine zaadeters als de vink, de koolmees en het winterkoninkje. Aan de kant van de vaart zijn weer andere dingen te ontdekken. Hier is de begroeiing veel ruiger en vinden we allerlei kleine insecten, waterjuffers, libellen en zweefvliegen.

5

Zie jij dat schaatsrijdertje ook?

Het verhaal van de Kwebben

Verhaal voor de kinderen: Droppie in de Kwebben

Hallo allemaal! Wat fijn dat jullie straks naar de Kwebben in Vught gaan! Mijn naam is Droppie en ik weet alles over water. Wist je dat water erg belangrijk is voor iedereen. Voor jou, want je drinkt veel water. Je wast je, je spoelt de wc door en ook om schoon te maken heb je water nodig.

Maar water is ook belangrijk voor de dieren die buiten leven, in de natuur. Je weet natuurlijk al dat vissen in het water leven. Maar die vissen zijn niet alleen. In het water kunnen nog veel meer dieren leven. Je zult het straks gaan ontdekken. Spannend hé! Misschien weet je er zelf een paar. Wie weet zie je ze in de Kwebben terug. Ik neem jullie straks mee. We gaan een kleine reis maken in de Kwebben. Er zijn veel bomen, paadjes en er is veel water. Dat water is erg belangrijk voor de dieren, maar ook voor de bomen en de struiken. Die hebben ook water nodig. Ik zal jullie alles vertellen!

Tot snel, in natuurgebied de Kwebben!

onderzoek proppen

pauzeren in het buitenlokaal de kwebben.

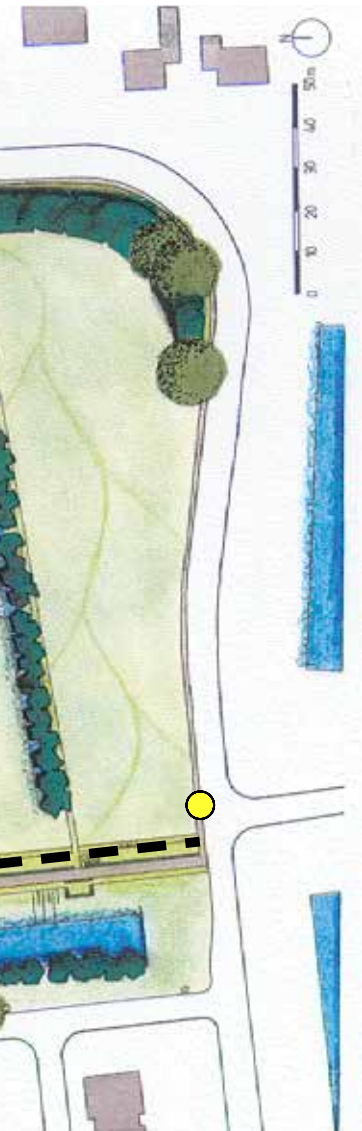
Routekaart met opdrachtenpalen

Er is een buitenlokaal, het gebouw van de Jeugd Natuurwacht waar we de sleutel van hebben ontvangen. De sleutel nemen om het hek en de buitendeur(en) open te maken. De sleutel zit in een voorvak van een rugzak. Bij de start, het hek openmaken en als iedereen aanwezig is het hek afsluiten, om te voorkomen dat er ongewenst bezoek binnen komt. Daarna is het lokaal en de buitenruimte helemaal voor de klas ter beschikking. Bij het weggaan de deur afsluiten door de klink ferm omhoog te duwen, je hoort dan een klik. Daarna kun je pas de sleutel omdraaien, want dit is een extra beveiligd slot.

9

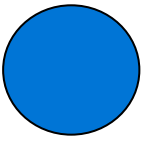
Route:

— — — NME Route Kwebben

Opdrachtenpalen:

- Zoek de waterdiertjes!
- Zoek het riet!
- Zoek de els.
- Wolken en natte voeten.
- Drijven en zinken.
- Zoek de bodemdierjes!

Opdrachtenpalen in willekeurige volgorde.

Opdracht 1 Zoek de waterdiertjes!

Neem het schepnetje en schep enkele keren in het water, let op sommige diertjes zwemmen in het water rond, weer andere zitten op de bodem.

Laat de kinderen in het schepnetje kijken, dan zien ze de diertjes al krioelen, springen en bewegen en dat verhoogt de nieuwsgierigheid.

Sommige kinderen schrikken hiervan, sommige kinderen worden nieuwsgierig.

Breng de inhoud van het schepje in de witte bak over door dit boven de bak om te draaien.

Zorg ervoor dat de beestjes die gevangen zijn wel zichtbaar zijn, maar leg ook wat kleine takjes of een blad in het water.

Zorg dat de waterbak niet in de volle zon staat en dat er voldoende water in zit.

Omdat niet alle dieren in de modder leven is het ook leuk om eerst bovenin te scheppen en pas later onderin, en als je in de modder schept, zie je weer andere diertjes. Zo kunnen de kinderen er attent op gemaakt worden dat de waterdiertjes overal in het water voorkomen.

Opdrachten:

Waar zijn de waterdiertjes?

Waarom hebben we een schepnetje nodig om ze te vangen?

Waterdiertjes vangen en deze bekijken en aan elkaar vertellen hoe ze eruit zien.

Hoeveel poten hebben ze?

Kun je de kop goed zien?

Kun je de ogen zien en waar zitten die dan?

Hebben ze een achterlijf?

Hoe bewegen ze zich, lopen ze in het water of zwemmen ze.

Hebben de waterdiertjes ook vleugels ?

Zijn ze groot of zijn ze klein?

Waar zitten ze in het water, zwemmen ze rond, lopen ze op de bodem of kunnen ze ook op het water lopen?

Hebben ze een nestje van zand en steentjes?

Met behulp van de zoekkaart kunnen de diertjes verdeeld worden in speciale potjes.

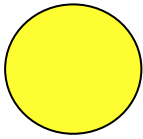
- Je kunt snel laten zien dat er veel verschillende soorten diertjes in het water voorkomen.

- Je kunt eenvoudig laten zien dat er van de ene soort meer diertjes voorkomen dan van de andere soort.

Breid de opdracht uit als er kikkers en salamanders in het net komen.

Materiaal: Witte bak, loeppotjes, schepnetjes, zoekkaart waterdiertjes en zoekkaart amfibieën en reptielen.

Laarzen aan!

Opdracht 2 Zoek het riet!

Terwijl we het gebied inlopen, vertel je de kinderen dat we naar riet gaan kijken. Ondertussen de kinderen laten opnoemen wat ze zien en vraag hen of ze het riet ook zien en kunnen herkennen. Neem rustig de tijd om rond te kijken en laat de kinderen gebruik maken van de ogen, vraag de kinderen zelf om te zoeken.

Laat de kinderen de kenmerkende eigenschappen van het riet opnoemen.
Laat de kinderen voelen hoe sterk de rietstengel is.

Laat de kinderen luisteren naar het riet.
Laat de kinderen zichzelf meten met het riet (riet is lang en toch sterk).
De kinderen mogen door het riet wandelen, als ze dezelfde route aanhouden, als een doolhof. Zorg dat niet al het riet omver wordt gelopen.

Opdrachten:

Waar staat het riet en waar staat het niet?
Waar herken je het riet aan?
Hoe groot is het, groter dan jezelf bent?
Heeft het riet een dikke of dunne stengel?
Staan er veel stengels bij elkaar?
Noem je dit een bos?
Hoe ziet de rietpluim eruit, de kleur, de vorm, waar lijkt het rietpluim op?
Wat is in de rietpluim te zien.?
Waarom spreek je van een rietkraag?
Waar denk je aan als je de naam riet hoort?
Vind je het riet mooi, waarom wel en waarom niet?
Heb je gevoeld hoe scherp het blad van riet is?
Heb je gevoeld hoe zacht de pluim van riet is?
Heeft riet graag natte voeten of droge voeten?
Heb je riet ook op andere plaatsen zien staan?
Laat de kinderen luisteren naar het riet!

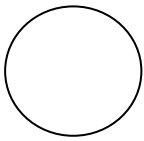
13

Materiaal: Witte doek.

Pas op! Riet kan snijden.

Een doolhof in het riet

Opdracht 3 Zoek de els!

Wijs verschillende bomen aan, waarom is het niet de els en waarom is het wel de els.

Laat de kinderen opnoemen wat ze zien aan de boom

Laat de kinderen opnoemen wat ze zien aan andere bomen.

Laat de kinderen een elzenprop openbreken en dan blijkt dat een elzenprop uit meerdere laagjes bestaat waartussen zaadjes zitten.

Leuk is ook om in het voorjaar een tak in de klas te zetten. Na een paar dagen stoot je tegen de tak en dan komt er een wolk stuifmeel uit.

Periode voor de zomervakantie: Een witte doek onder de els leggen en de kinderen aan de boom laten schudden. Dan zie je dat er veel meer dieren op vakantie zijn. Hoeveel dieren kunnen jullie vinden?

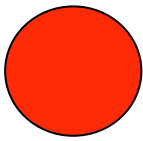

Opdrachten:

1. Waar staat de els, herken je de els aan zijn vorm?
2. Eigenlijk is het niet mijn volledige naam, de voornaam van Els is Zwart....., dus ik ben Zwarte Els.
3. Zie je verschillen met andere bomen?
4. Voel de stam, welke kleur heeft de stam?
5. Hoe ziet de elzenprop eruit, de kleur, de vorm, waar lijkt de prop op?
6. Is de elzenprop hard of zacht?
7. Wat zit er allemaal in de elzenprop, pluk een elzenprop uit elkaar, leg alles op de witte doek en kijk met elkaar wat je zo al ziet.
8. Wat denk je als je de naam els hoort?
9. Schud aan de boom en bekijk samen de diertjes die uit de boom geschud zijn.

*Materiaal: Bomenkaart, witte doek, elzenproppen.
Zoekkaart bomen.*

Opdracht 4 Wolken en natte voeten

Naar de wolken kijken, liggend op de rug.

De kinderen gaan op hun rug, op de plastic zak liggen en gaan naar de wolken kijken. Laat de kinderen vertellen wat ze zien, gebruik hiervoor de vragen die in de opdracht staan.

Probeer de relatie te leggen met de kringloop van het water, zie verhalenkaart.

Het blote-voetenpad lopen met een blinddoek om.

De kinderen gaan het blotevoeten pad lopen: leg de blinddoeken klaar, schone emmer met water klaar zetten samen met enkele handdoeken.

Instructie geven dat de kinderen letten op wat ze voelen onder hun voeten als ze het blotevoeten pad lopen. De kinderen vragen wat ze gevoeld hebben als ze terugkomen. Wat was eng, wat niet, wat voelde gek, hoe lang is het pad etc.

De kinderen laten blazen op een spiegelkje en de kinderen laten uitademen. Het spiegelkje wordt nat of beslaat'. Als je dat meerdere malen laat doen, dan vormen zich waterdruppels. Als het warm weer is zie je dat de druppeltjes na enige tijd verdwijnen, ze veranderen in waterdamp. Waar zijn de druppeltjes gebleven?

Opdrachten:

De kinderen gaan naar de plek toe in het terrein en met hun rug op het gras liggen en gaan naar de wolken kijken.

De kinderen vertellen wat ze voor wolken zien in de lucht en wat ze van de wolken vinden.

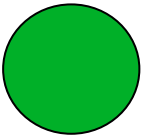
De kinderen laten vertellen over de wolken, wat ze zien in de lucht.

1. Zijn er wolken?
2. Welke vormen hebben de wolken?
3. Zie je ook verschillende kleuren in de wolken?
4. Welke kleuren zie je tussen de wolken?
5. Waar komen wolken vandaan, waar gaan wolken naar toe, wat brengen de wolken mee?
6. Voel je de wind?
7. Waar komt regen vandaan en waar gaat regen naar toe? Laat de kinderen vertellen wat ze ervaren als het regent.
8. Zijn er verschillende vormen van regen?
9. Ademen op het spiegeltje en kijk dan wat er gebeurt.

17

Laat de kinderen dit aan elkaar vertellen.

Materiaal: Zoekkaart wolken.

Opdracht 5 Drijven en zinken

Wandel met de kinderen langs de waterkant en verzamel verschillende natuurlijk materialen.

Aan de waterkant vullen we de bak met water.

Ondertussen bespreken we hoe het mogelijk is dat sommige materialen blijven drijven en zinken. De kinderen uitdagen om zelf met oplossingen te komen.

Zijn er mogelijkheden om de voorwerpen langer te laten drijven? (oppervlakte vergroten).

Een vrouwelijke elzenprop kan snel zinken terwijl een deel van de prop blijft drijven, deze verschillen benadrukken.

Afrondend proefje in het buitenlokaal de Kwebben.

We nemen een schone witte bak en laten deze vollopen met water. Als het water tot rust is gekomen, leggen we een punaise op het water, deze blijft drijven. We voegen er een druppel afwasmiddel aan het water toe. Na enige tijd zien we dat de punaise naar de bodem zakt.

Dit is een voorbeeld waardoor we kunnen laten zien wat de invloed van de mens is op het water.

We zorgen ervoor dat het sop door de gootsteen gaat en niet buiten wordt weggegooid. Dit is niet goed voor de waterdiertjes die in de Kwebben leven.

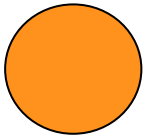
Opdrachten:

1. We lopen door het gebied en verzamelen materiaal uit de omgeving.
2. We benoemen de materialen die in de natuur gevonden zijn, zoals een veertje, steentje, elzenproppen, zaadjes, gras etc.
3. We maken drie stapeltjes van de materialen en leggen deze bij elkaar in de volgende indeling:
 1. Materialen die drijven.
 2. Materialen die zinken.
 3. We 'weten het niet'.
4. We gaan de materialen in het water leggen en kijken of ze blijven drijven of naar de bodem zinken.
5. Waarom gaat het materiaal drijven of zinken, wat gebeurt er als iets blijft drijven of gaat zinken.
6. Hoe kunnen we ervoor zorgen dat een voorwerp dat zinkt, toch kan blijven drijven? (een geschikte vraag voor de bovenbouw)

19

Aan de waterkant

Opdracht 6 Zoek de bodemdiertjes

We laten de kinderen kennis maken met de composthoop, wat voor materiaal is hier verzameld?

We kijken onder blad en stenen in de compost en zoeken en verzamelen de bodemdiertjes in de bak en in de potjes.

Laat de kinderen de bijzondere kenmerken van de bodemdiertjes ontdekken, zoals hun schildjes, aantal poten, snuit, hoeveel er zijn (per soort).

Waar ze naar toe gaan als je ze verstoort en in het licht brengt.

Licht toe dat de bodemdiertjes nuttig zijn omdat zij blad en ander afval in de natuur omzetten in humus dat door de planten weer als voedsel wordt opgenomen. De stoffenkringloop in een eenvoudige vorm.

Als het koud weer is, zoek dan de zon op om de bodemdiertjes te bekijken, maar licht toe dat de bodemdiertjes juist van schaduw en donker houden.

Opdrachten:

1. Waar vind je de bodemdiertjes, omschrijf de plek.
2. Waarom vind je de bodemdiertjes juist op deze plek?
3. Hoe zien de bodemdiertjes eruit?
4. Vind je verschillende soorten bodemdiertjes?
5. Zien ze er verschillend uit, wat zijn de verschillen?
6. Zien ze er hetzelfde uit?
7. Zie je veel van dezelfde soorten?
8. Hoeveel poten hebben de bodemdiertjes?
9. Zie je hun snuit, kaken, ogen, oren etc?
10. Waar komen de bodemdiertjes voor?
11. Waar denk je dat je ze nog meer kunt vinden?
12. Waarom zijn bodemdiertjes nuttige dieren?
13. Vind je humus vies of juist niet?
14. Afrondend laat je de kinderen hun eigen bodemmonster tekenen.

Materiaal: Composthoop, zoekkaart bodemdiertjes, witte bak om de bodemdiertjes in te verzamelen, loepjes om de bodemdiertjes te bekijken.

De Buitenles

Vorbereiden

Instructie geven aan de kinderen en begeleiders en letten op:
Rust nemen bij het uitvoeren van de opdrachten.

Stimuleren van zelfstandig werken en samenwerken.

Laat de kinderen opschrijven wat ze niet weten, dan kunnen ze dit op een later tijdstip opzoeken op internet of in de bibliotheek.

Leg de relatie tussen de activiteit in de natuur en het werkboek op school.

Afspraken maken over het vervoer en de begeleiding.

Doen:

De kinderen verzamelen dingen in school die met water te maken hebben zoals een gieter, wc rol, washandje, beker, limonade en vertellen elkaar waar we het water allemaal voor gebruiken.

Samen spelen in de rioolbuizen van de natuurlijke speelplek bij het natuurpark de Kwebben aan de Peellandstraat.

Maken:

De kinderen spelen met zand en water in de zandbak of de zandtafel.

De kinderen kleuren de kleurplaat van Droppie water, zie werkblad.
De kinderen verzamelen voorwerpen uit de natuur als ze de Kwebben bezoeken.

De buitenles

Stap 1: Samen op pad.

- Het verhaal voorlezen bij de start van de NME- leerroute
- De route wandelen met de hele groep.
- Bij de gekleurde palen stil staan en tijd nemen om de toelichting bij de opdracht voor te lezen.
- Een verzamelplek afspreken

Stap 2: Instructie geven.

- Maak afspraken hoe lang de kinderen werken aan de opdrachten.
- Verdeel de groep in kleine groepjes (met begeleider).
- Iedere groep krijgt een rugzak mee en de kleur van de rugzak geeft aan bij welke paal de groep gaat beginnen.

Stap 3: De kinderen gaan in kleine groepjes aan de slag met de opdrachten.

Stap 4: Verzamelen en in het kort ervaringen uitwisselen.

Stap 5: Samen, weer veilig terug naar school

Verwerken en terugkijken

Reflecteren:

De kinderen vertellen elkaar wat ze gezien en beleefd hebben tijdens de NME leerroute de Kwebben.

De kinderen kiezen de mooiste kleurplaat om te kleuren, zie werkblad.

Integreren:

De kinderen maken een tentoonstelling van de kleurplaten en vertellen elkaar waarom ze deze kleurplaat hebben gekozen.

De kinderen maken een expositie van de voorwerpen uit de natuur die ze hebben meegenomen en vertellen elkaar waarom ze het hebben gekozen.

23

Instructie voor de opdrachten

instructie voor de begeleiders

Hoe gaan we de natuur beleven

De kinderen doen in de natuur kennis en ervaring op en beleven de natuur op eigen wijze.

Geef aan dat je stil bent in de natuur en dat je je rustig gedraagt om de vogels en zoogdieren die in de natuur leven niet te laten schrikken of te verjagen.

Het uitgangspunt is dat je op bezoek bent in de natuur, het leefgebied van de planten en dieren die er voorkomen. Zij zijn van het natuurgebied afhankelijk denk maar aan hun voedsel, beschutting, zonlicht om te groeien, ruimte om te bewegen etc. Ze wonen hier tenslotte.

Het is belangrijk om de kinderen te laten spelen en zelf de natuur te laten ontdekken zodat ze er zo achter komen wat zij zelf interessant en leuk vinden.

Aan de slag...

Tips voor de begeleiders van de kinderen

- de aandacht gaat uit naar de groep kinderen die aan je is toevertrouwd;
- neem samen met de kinderen het verhaal en de opdrachten door, natuurlijk is het prima om samen te lezen.
- als je de kinderen instructie geeft of je wilt iets vertellen, zorg er dan voor dat de kinderen in een kring staan met de neuzen naar het midden;
- de groepjes blijven bij elkaar
- stimuleer zelfstandig werken, ontdekken, actieve verwondering en fantasie bij de kinderen;
- zorg voor een basisrust in de groep;
- corrigeer als je het nodig vindt, dat biedt duidelijkheid aan de kinderen en zo laat je merken dat je de uitgangspunten belangrijk vindt;
- laat de kinderen zoveel mogelijk vrij hun gang gaan;

25

Als je in de natuur bent geweest controleer dan altijd of er teken op het lichaam zijn achter gebleven en vraag de ouders hierop te letten.

Tot slot

Natuur en milieu educatie is op een bijzonder wijze vorm gegeven door goede samenwerking tussen de basisscholen in Vught. Zij hebben ieder een NME- coördinator aangesteld die samen met lokale natuurgroepen en professionals de NME leerroutes tot stand hebben gebracht. Onze dank daarbij uit naar:

De Jeugd Natuurwacht Vught,
De Weidevogelgroep Duinboeren,
De Natuur en milieugroep Vught,
Brabants Landschap,
De Gemeente Vught,
Ministerie van Defensie,
Landgoed Bleijendijk,
Monumentenwacht Brabant,
De coördinatie, Vermaatwerk.

Het NME- project is financieel ondersteund door de Rabobank regio Vught (inhoud van rugzakjes), de gemeente Vught (Natuur op het schoolplein, coördinatie en praktische ondersteuning en de provincie Noord- Brabant (ontwikkeling en coördinatie).

Speciale dank gaat uit naar alle NME-coördinatoren van de Vughtse basisscholen

Wilt u meer informatie over de NME- leerroutes in Vught, kijk dan op website www.nmevught.nl

Even napraten

Colofon

Dit is een uitgave van DOV Vught, de samenwerkende basisscholen in de gemeente Vught.

Kaartmateriaal is beschikbaar gesteld door Brabants Landschap.

Tekst, fotografie en vormgeving: RijkenVermaat.

Eindredactie Stichting Leijestroom.

Deze publicatie kunt u bestellen bij:

De Stichting Leijestroom, Moleneindplein 9, 5262 CW Vught.

Telefoon: 073-6576868

Datum, maart 2012.

Deze publicatie is mede mogelijk gemaakt door financiële ondersteuning van de gemeente Vught en de provincie Noord Brabant.

Provincie Noord-Brabant

